ЗАКОН О ПРЕУЗИМАЊУ АКЦИОНАРСКИХ ДРУШТАВА

Комисија за хартије од вриједности
Брчко дистрикта БиХ

САДРЖАЈ

1. ПРАВНИ ОСНОВ
2. ОСНОВНА ПИТАЊА КОЈА РЕГУЛИШЕ ЗАКОН
3. ЦИЉ И СВРХА ЗАКОНА О ПРЕУЗИМАЊУ
4. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПОЈЕДИНИХ ОДРЕДБИ
5. ОЦЈЕНА СТАЊА, ИНСТИТУТИ И МЕХАНИЗМИ ЗАШТИТЕ АКЦИОНАРА
6. ПРЕДНОСТИ НОВОГ ЗАКОНА О ПРЕУЗИМАЊУ АКЦИОНАРСКИХ ДРУШТАВА

1. ПРАВНИ ОСНОВ

Правни основ за доношење овог закона садржан је у члану 8. и члану 22. Статута Брчко дистрикта БиХ („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, број: 2/10).

Закон се темељи на међународно прихваћеним начелима:

- Заштита и равноправност мањинских акционара,
- Обезбјеђење надзора надлежног органа над поступком преузимања,
- Јавно објављивање понуде, осигурање новчане и друге накнаде, утврђивање рокова за понуду, објављивање извјештаја о преузимању и др.,
- Обезбјеђење нормалног функционисања тржишта хартија од вриједности,
- Ограничење и обавезе управе и надзорног одбора циљног друштва у вези са пословањем друштва,
- Одговорности и дјеловање управе у интересу акционара,
- Могућност објављивања конкурентске понуде, условне, безусловне и добровољне понуде,
- Обавеза објављивања обавјештења о успјешности преузимања.

2. ОСНОВНА ПИТАЊА КОЈА РЕГУЛИШЕ ЗАКОН

Нови Закон о преузимању акционарских друштава обезбјеђује:

- Усаглашеност прописа из области преузимања акционарских друштава са законима у БиХ и окружењу, сходно Акцијском плану за провођење мјера из Реформске агенде за Босну и Херцеговину за период 2015.-2018. године и Средњорочном програму приоритета Брчко дистрикта БиХ у процесу европских интеграција за период 2015.-2020. године,
- Детаљније регулисање услова и поступака за преузимање акционарских друштава, принудну куповину и принудну продају као и правило пробоја,
- Права и обавезе учесника у поступку преузимања,
- Транспарентност кроз обавезу објављивања: објављивање понуда о преузимању, успјешности преузимања, извјештаја о преузимању, мишљења управе и надзорног одбора и др.,

Надзор над провођењем поступка преузимања акционарских друштава.

3. ЦИЉ И СВРХА ЗАКОНА О ПРЕУЗИМАЊУ

Овај закон доприноси:

- Употпуњавању законодавног оквира тржишта капитала,
- Прецизнијем дефинисању процедура и рокова у поступку преузимања,
- Прецизирању улоге и овлаштења Комисије и обавеза акционарских друштава у поступку преузимања као и у поступку принудне куповине и принудне продаје,
- Осигурању транспарентности и бољој прецизности при примјени одредаба,
- Примјени најсавременијих института које захтјевају одредбе директиве Европског права,
- Прецизнијем дефинисању прекршаја и санкционисању.

Поред наведеног, овај закон доприноси стабилизацији власничке структуре путем института тржишта корпоративне контроле у циљу квалитетнијег управљања и обезбјеђује успјешан рад акционарских друштава.

4. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПОЈЕДИНИХ ОДРЕДБИ

Закон се састоји из три дијела:

1. Основне одредбе
2. Преузимање акционарских друштава
3. Прелазне и завршне одредбе.

ПРВИ ДИО: ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

У овом дијелу се, прије свега, третира предмет Закона о преузимању (члан 1.). У члану 2. су садржани појмови који се користе у другим законима, те су усклађени са дефиницијама из Закона о хартијама од вриједности и Закона о инвестиционим фондовима. Дефинисан је појам „циљно друштво“ и „понуда за преузимање“. Понуда за преузимање је обавезна или добровољна јавна понуда упућена свим акционарима циљног друштва за стицање свих или неких акција с правом гласа, која за циљ има стицање контроле над циљним друштвом уз услове и на начин прописан овим Законом.

Чланом 3. прописује се примјена закона, а чланом 4. супсидијарна примјена закона.

ДРУГИ ДИО: ПРЕУЗИМАЊЕ АКЦИОНАРСКИХ ДРУШТАВА

Други дио се састоји од VII поглавља.

У поглављу I „Општа начела“ у члану 5. прописују се шест начела која су овим законом прецизиније дефинисана. У односу на предходни Закон о преузимању, повећан је број начела и односе се на то да понудилац може објавити понуду тек након осигурања новчане накнаде као и друге врсте накнаде.

Одредбама Закона физичка и правна лица дјелују заједнички (члан 6.):

- Уколико једно од њих, посредно или непосредно контролише друго или друга правна лица,
- Посредно или непосредно посједује најмање 25% удјела у основном капиталу правног лица и гласачких права на скупштини акционара правног лица,
- Посредно или непосредно има преовлађујући утицај на вођење послова и доношење одлука.

Усклађено са Законом о предузећима, Законима о тржишту папира од вриједности у окружењу и директивама ЕУ, члан 7. садржи прецизне одредбе о начину заједничког дјеловања. Ради се о врло битном институту у преузимању акционарских друштава.

Поглавље II „Обавеза објављивања понуде за преузимање“ садржи одредбе о обавезном објављивању понуде за преузимање (члан 8.). Обавеза преузимања настаје када се стекне више од 25% акција с правом гласа. Закон одређује и додатни праг (стицање више од 10% акција) и коначни праг (стицање 75% акција с правом гласа).

Члан 9. прописује забране избјегавања поступка преузимања и искључење права гласа.

Одредбом о изузецима од обавезе објављивања понуде за преузимање (члан 10.) дефинисано је да стицалац нема обавезу објавити понуду за преузимање ако:

- стекне акције циљног друштва у замјену за исплату дивиденде, а скупштина циљног друштва одобри да на такав начин може стећи акције,
- стекне акције циљног друштва насљеђивањем или диобом заједничке имовине брачних партнера,
- стекне акције циљног друштва на основу права прече куповине, закључењем судског поравнања или у поступку намирења потраживања,
- стекне акције привремено као преузималац издавања хартија од вриједности,
- стекне акције у новом предузећу које је настало спајањем постојећих предузећа или подјелом постојећих предузећа,
- стекне акције искључиво са циљем обезбјеђења потраживања, које понудилац има према друштву,
- стекне најмање 25% акција циљног друштва и др.

Скупштина циљног друштва одлуку о ослобађању од обавезе објављивања понуде за преузимање доноси 2/3 већином гласова заступљених у скупштини, не рачунајући гласове стицаоца и лица која с њим заједнички дјелују.

У члану 11. су одредбе о објављивању понуде и праву гласа.

Поглавље III „Понуда за преузимање“ у члану 12. разрађује садржај понуде за преузимање.

Законом је цјеловито прописан садржај понуде за преузимање, посебно у дијелу података о:

- класи акција,
- постотку акција ако је понуда о преузимању условљена,
- врсти и броју акција које понудилац има намјеру и обавезу преузети,
- замјенским акцијама и правима која из њих произилазе,
- извору и начину обезбјеђења средстава за плаћање акција,
- цијени коју се понудилац обавезује платити по акцији,
- споразуму о начину расподјеле преузетих акција на лица која заједнички дјелују и
- доказу о полагању хартија од вриједности за плаћање акција.

Чланом 13. прецизиран је рок важења понуде за преузимање.

Цијена као битан елемент понуде и начини израчунавања садржани су у члану 14. Закона. Закон предвиђа начин обрачунавања цијене у понуди за преузимање зависно од периода у којем се тргује, а посебно ако је у питању стицање акција од стране понудиоца.

Уколико стицалац не објави понуду у року предвиђеним Законом, просјечна цијена се израчунава као пондерисани просјек свих цијена остварених за свако тромјесечје у периоду у којем касни са објављивањем понуде и обавезан је понудити највишу остварену цијену из тромјесечја.

Одредбом је предвиђено да је понудилац у случају стицања акција по вишој цијени од цијене из понуде за преузимање у периоду од једне године након затварања понуде за преузимање, обавезан исплатити акционарима који су прихватили понуду за преузимање разлику у цијени.

Понудилац у добровољној понуди за преузимање слободно одређује цијену за куповину акција.

Условна и безусловна понуда за преузимање је дефинисана чланом 15. Условна понуда за преузимање је понуда у којој је понудилац као услов за стицање одредио најмањи број акција који он жели да стекне.

Безусловна понуда за преузимање је она у којој није јасно означен услов за стицање акција.

Добровољна понуда за преузимање је потпуније дефинисана чланом 16. у односу на предходни Закон.

Члан 17. садржи одредбу о конкурентској понуди за преузимање. Законом је дефинисан рок поступања Комисије и подношења конкурентске понуде за преузимање. У року од пет дана од подношења захтјева понудиоца, Комисија доноси рјешење. На основу рјешења најкасније 10 дана прије истека понуде за преузимање, понудилац може објавити конкурентску понуду.

Закон одређује (члан 18.) да понудилац као накнаду за преузимање акција може понудити новац, замјенске акције или комбинацију новца и замјенских акција.

Када понудилац нуди замјенску или комбиновану накнаду, обавезан је понудити новчану накнаду као алтернативу.

Намјера је овом одредбом заштити акционаре циљног друштва, којима из одређених разлога, није прихватљива замјена њихових акција за друге акције.

Поглавље IV „Поступак објављивања понуде за преузимање“ чланом 20. прописује начин и вријеме подношења захтјева за одобрење објављивања понуде за преузимање. Понудилац је дужан у року од 30 дана од дана настанка обавезе објављивања понуде за преузимање поднијети Комисији захтјев за одобрење објављивања понуде са свим прописаним документима/исправама, при чему Комисија може тражити допуну документације. На поступање Комисије по овом закону, примјењују се правила управног поступка.

С обзиром да је Комисија орган који рјешава управну ствар, није одговорна за тачност и истинитост података у понуди. За наведено су одговорне све особе које су судјеловале у изради или припреми понуде и то солидарно.

Рок за рјешавање захтјева за одобрење објављивања понуде за преузимање, скраћен је са 30 на 14 дана у којем Комисија доноси рјешење о одобрењу објављивања понуде за преузимање.

Рок за отклањање неправилности у захтјеву је 7 дана од дана њиховог утврђивања.

Члан 21. прописује обавезу прибављања сагласности надлежних органа када су предмет преузимања банке или осигуравајућа друштва.

Члан 22. и 23. овог закона прописује, да је прије подношења захтјева за одобрење објављивања понуде за преузимање, понудилац дужан осигурати/обезбједити средства/накнаду за преузимање свих акција које су предмет понуде за преузимање. У ту сврху је понудилац дужан, на посебан рачун код Регистра, издвојити новчана средства или доставити неопозиву банкарску гаранцију на први позив издату у корист особе која ће депоновати своје акције.

Чланом 24. прописана је обавеза објављивања понуде у поступку преузимања, као услов за транспарентност преузимања и то тако што се прописује како се врше објаве, када се сматра да је обавеза објаве извршена и др. Понуда, односно објављивање понуде је врло битно са облигационо-правног аспекта. Наиме, основни принцип је да понуда веже понудиоца, тим прије што овде постоји законска обавеза давања понуде. Стога се понуда може повући само ако је објављена конкурентска понуда по вишој цијени или ако је у питању стечај циљног друштва, што је регулисано горе наведеним чланом 19. Закона.

Понуда за преузимање се према одредбама Закона (члан 25.) може мијењати само у циљу побољшања, на начин да понудилац повећа понуђену цијену или понуди већи број хартија од вриједности. Када мијења цијену понудилац мора понуђену цијену повећати за најмање 10%.

Чланом 26. уређује се забрана оглашавања и вршења утицаја на акционаре.

Чланом 27. регулисано је прихватање понуде и рок плаћања акција.

Чланом 28. је регулисано депоновање акција у Регистру.

Члан 29. регулише право на повлачење акција који прописују да се акционар не може одрећи права на повлачење акција с рачуна за депоновање као и да се понудилац не може позивати на изјаву акционара о одрицању од права на повлачење акција.

Право на увид у податке код Регистра о акцијама које се преузимају је регулисано чланом 30. Овом одредбом, када је за понудиоца настала обавеза објављивања понуде за преузимање, циљно друштво, односно Регистар дужни су понудиоцу, на његов захтјев, омогућити увид у податке који се односе на акционаре и акције циљног друштва који се воде код Регистра.

У члану 31. прописано је када може бити извршен пренос акција на основу понуде за преузимање.

Члан 32. садржи одредбе о извјештају о преузимању, детаљно прописујући податке које мора садржавати, што у предходном закону није било јасно уређено. Након истека рока важења понуде за преузимање и након истека рока за плаћање, понудилац је обавезан објавити извјештај и доставити Комисији, циљном друштву и уређеном тржишту.

Извјештај садржи податке о понудиоцу, заједничком дјеловању, броју акционара који су прихватили понуду, број акција које је понудилац исплатио и броју и постотку акција, које је понудилац и лице које са њим заједнички дјелује стекао након понуде за преузимање.

У члан 33. су детаљно разрађене одредбе о плаћању цијене акција и трошковима у односу на предходни закон.

Поглавље V „Ограничења и права у вези с преузимањем“ садржи низ правила и института које прописује директива 25/2004 ЕУ.

Члан 34. садржи одредбе којима су прецизиране обавезе и ограничења дјеловања управе и надзорног одбора циљног друштва, што до сада није било усклађено са законодавствима из окружења и Законом о предузећима.

Ради спречавања радњи које би могле онемогућити понуду за преузимање, дјеловање управе и надзорног одбора циљног друштва ограничено је и предходним законом на начин да им је забрањено без одлуке скупштине доносити одређене одлуке.

Одредбама новог Закона, скупштина друштва може донијети одлуку којом се не примјењују ограничења за управу и надзорни одбор, уколико понудилац не примјењује те одредбе у мјесту свог сједишта или је понудилац друштво које је контролисано од стране другог друштва.

Члан 35. се односи на забране и ограничења у погледу броја гласова и чланова управе.

Члан 36. садржи одредбе о забрани стицања и отуђивања акција с правом гласа од момента објављивања понуде до истека рока важења понуде. Понудилац и особе које с њим заједнички дјелују не могу стицати акције које су предмет понуде, изузев по основу понуде за преузимање.

Идући за усклађивањем са ЕУ директивом о преузимању, посебно је у члану 37. разрађено давање мишљења управе и надзорног одбора циљног друштва о понуди за преузимање.

У року од 7 дана од дана објављивања понуде за преузимање, управа и надзорни одбор циљног друштва обавезни су објавити своје образложено мишљење о понуди за преузимање путем интернет странице уређеног тржишта, које мора садржавати мишљење о врсти и висини понуђене накнаде, о намјери понудиоца у погледу будућег пословања, стратешким плановима, политици запошљавања, статусу запосленика и др.

Мишљење о понуди за преузимање циљно друштво дужно је доставити и Комисији за хартије од вриједности.

Законом је регулисано правило пробоја (члан 38.), како би понудилац који стекне 75% акција с правом гласа, лакше и брже извршио преузимање циљног друштва, кроз олакшано сазивање прве скупштине, ради измјене статута и именовања или реизбора управе и надзорног одбора.

Ограничења садржана у статуту циљног друштва не утичу на пренос акција на понудиоца у поступку преузимања.

У случају да на основу пробоја акционари губе одређена права, понудилац је дужан исплатити примјерено обештећење у новцу, у супротном акционари имају право на обештећење путем суда у року од два мјесеца од одузимања права.

Члан 39. детаљно регулише садржај правила пробоја.

Право принудне продаје (члан 40.) омогућава понудиоцу у поступку понуде за преузимање након достизања прага од 95% акција с правом гласа циљног друштва, да у року од три мјесеца од истека рока трајања понуде за преузимање изврши преузимање и свих осталих акција мањинских акционара, уз плаћање правичне накнаде.

Правична накнада одредбама овог Закона одређена је као највиша цијена остварена на берзи у одређеном тромјесечју. Уколико акционари нису задовољни правичном накнадом из поступка принудне продаје, могу заштиту својих права тражити путем суда.

Принудна куповина је садржана у члану 41. Овом одредбом мањинским акционарима дато је право, када је понудилац стекао најмање 95% акција циљног друштва, да поднесу захтјев понудиоцу да купи њихове акције уз обавезу да им плати по цијени из понуде за преузимање, у супротном мањински акционари имају право захтијевати испуњење обавезе путем суда.

Поглавље VI „Поступање Комисије и заштита права“ у члану 42. регулише мјере у надзору и овлаштења Комисије. Када утврди неправилности и незаконитости Комисија може наложити предузимање одговарајућих радњи и мјера, утврдити постојање обавезе објављивања понуде, наложити измјену, допуну или повлачење понуде, прогласити понуду неважећом, изрећи друге мјере и јавно објавити све предузете мјере и санкције, које су изречене ради утврђених неправилности и незаконитости.

Члан 43. се односи на права акционара код необјављивања понуде за преузимање. Сваки акционар циљног друштва може путем суда захтјевати обавезно закључење уговора о продаји акција, под условима под којима је морала бити објављена понуда за преузимање.

Посебна пажња је посвећена и институту доставе, тако да је чланом 44. одређено да, ако Комисија треба рјешење или други акт доставити особи која није на пријављеној адреси или има пребивалиште, односно сједиште у иностранству, доставу може учинити путем пуномоћника те особе који има пребивалиште или сједиште у БиХ. Ако нема пуномоћника, достава ће се сматрати уредном, уколико је објављена на web страници Комисије или циљног друштва.

Чланом 45. се уређује сарадња с другим органима и чување пословне тајне, што предвиђа директива ЕУ.

Комисија и надзорни органи у области тржишта хартија од вриједности у БиХ и иностранству сарађују и међусобно размјењују податке када је то потребно за примјену Закона који уређује преузимање акционарских друштава у складу са Уставом БиХ, Уставима ентитета, Статута Брчко дистрикта БиХ и другим законима БиХ, ентитета и Брчко дистрикта БиХ.

Овом одредбом је такође уређено да су чланови и запосленици Комисије и бивши запослени дужни за вријеме рада, као и након престанка радног односа у Комисији чувати пословну тајну у складу са Законом.

Правила о коначности аката Комисије су обухваћена чланом 46. гдје се заштита над актима Комисије може тражити у поступку пред судом.

Поглавље VII „Прекршајне одредбе“ у члану 47. прописује прекршаје за правна лица, одговорна лица и физичка лица као стицаоце акција, док члан 48. прописује прекршаје чланова управе и надзорног одбора циљног друштва.

Члан 49. уређује застару у складу са Законом о прекршајима. Апсолутна застара настаје када протекне шест година од дана када је прекршај почињен, без обзира на прекиде.

ТРЕЋИ ДИО: ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Трећи дио, као последњи дио закона, садржи одредбе које се односе на покренуте управне поступке и примјену закона (члан 50.), права акционара (члан 51.), стављање ван снаге предходног Закона о преузимању акционарских друштава (члан 52.) и ступање на снагу новог Закона (члан 53.).

5. ОЦЈЕНА СТАЊА, ИНСТИТУТИ И МЕХАНИЗМИ ЗАШТИТЕ АКЦИОНАРА

- Закон о преузимању акционарских друштава један је од закона којим се штите интереси и осигурава равноправност акционара приликом преузимања акционарског друштва.
- Предходни Закон о преузимању акционарских друштава донесен је у 2005. години (Службени гласник Брчко дистрикта БиХ број: 31/05), а измијењен у 2012. години (Службени гласник Брчко дистрикта БиХ број: 33/12 и 34/12).
- Током преузимања којих је до данас било 11 пред Комисијом за хартије од вриједности Брчко дистрикта БиХ, јављале су се правне ситуације, односи између стицалаца и издавалаца акционарског друштва и његових акционара у којем се до краја нису дефинисали и разјаснили сви правни и економски односи преузимања и заштите акционара.

Током примјене предходног закона у пракси су се појављивали сљедећи недостаци:

- Неусклађеност појмова који су се користили у предходном Закону о преузимању акционарских друштава са појмовима који се користе у Закону о хартијама од вриједности и Закону о инвестиционим фондовима (емитент-издавалац и др.),
- Нејасно дефинисан појам „циљно друштво“,
- Недовољно разрађено утврђивање цијене преузимања приликом кашњења стицаоца у објављивању понуде за преузимање,
- Нејасно дефинисан институт заједничког дјеловања,
- Недовољно разрађен поступак приликом продаје и куповине акција.

6. ПРЕДНОСТИ НОВОГ ЗАКОНА О ПРЕУЗИМАЊУ АКЦИОНАРСКИХ ДРУШТАВА

Позитивни ефекти новог Закона о преузимању акционарских друштава су:

- Потпунија усклађеност прописа са правном стечевином ЕУ и Европским стандардима у овој области. То се нарочито односи на провођење начела и обавеза, које произилазе из Директиве ЕУ број: 2004/25/ЕЗ,
- Побољшана заштита акционара у поступку преузимања, јасније дефинисани критерији, обавезе и права стицаоца,
- Унапријеђен процес корпоратвне контроле,
- Детаљније утврђене цијене у поступку преузимања,
- Повећан број изузећа од обавезе објављивања понуде за преузимање.

- KPAJ -